

JOKIRINTEEN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA 2024-2027

Päivitetty : 10. joulukuuta 2024

Päivitetty: Kyselyt on uusittu viimeksi vuonna 2024, joten tulokset eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin kyselyihin. Kysely oppilaille on tehty huhti- ja toukokuussa 2024, henkilökunnalle ja huoltajille syyskuussa 2024. Suunnitelman päivitysehdotus esitellään joulukuussa oppilaille ja opettajille kommentointia varten ja hyväksytään sen jälkeen johtoryhmässä.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/6095) 5a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325 6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Kirkkonummen opetussuunnitelma: 1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Laaditaan oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä tasa-arvosuunnitelman kanssa. Vuosittaisen tarkastelun lisäksi suunnitelma voidaan laatia enintään

kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kirkkonummella oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa. Edellä mainitut paikalliset suunnitelmat ovat luettavissa kunnan kotisivuilta.

JOKIRINTEEN KOULUN TASA-ARVOTILANNE

Koulun toiminta-ajatus:Jokirinteen koulu kasvattaa **toisia arvostavia** ja vastuuntuntoisia oppilaita, joilla on tiedolliset ja taidolliset valmiudet pärjätä peruskoulun jälkeen jatko-opinnoissa ja yhteiskunnassa.

Jokirinteen koulu on valinnut kuntastrategiasta erityiseksi **arvokseen luottamuksen**. Luottamusta rakennetaan seuraavalla reseptillä:

Huomaa kaveri:

- kuuntele
- tervehdi
- kiitä
- pyydä anteeksi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta luottamuksen ilmapiirissä kunnioitetaan jokaisen ihmisyyttä ja ”kaveri” on jokainen kouluyhteisömme jäsen henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Isossa koulussa kohtaamme joka päivä monenlaista erilaisuutta.

Opetuksen järjestäminen

Opetus koulussa järjestetään pääosin samoissa opetusryhmissä sukupuolesta riippumatta. Poikkeuksena on pakollinen liikunta vuosiluokilla 7-9.

Oppilasvalinta Jokirinteen kouluun perustuu oppilaiden kotiosoitteeseen paitsi musiikki- ja luma- sekä keskitetty pienryhmä -luokilla. Musiikki- ja luma-luokille on koko kunnan lapsille avoin pääsykoe. Yhdenvertaisuuden kannalta haastavaa on se, että painotusluokkien oppilaiden koulukuljetus jää perheen maksettavaksi. Musiikkiluokka aiheuttaa myös 3 luokasta alkaen vinoutumaa mm. luokkien sukupuolijakautumassa. Tätä pystytään korjaamaan koko ikäluokan yhteisopetuksella opetusmoduuleissa luokilla 3-6. Kaksi painotusluokkaa ja liikuntalinja aiheuttavat yläkoulussamme sen, että opiskeluympäristö luokkien välillä vaihtelee paljon. Tämä johtuu siitä, että oppimisen tuen tarpeessa olevat lapset ja maahanmuuttajataustaiset oppilaat ovat aliedustettuina painotusluokissa ja urhea-linjalla. Oppilaaksi pääseminen keskitettyihin pienryhmiin onsidoksissa oppilaan tarvitsemaan vahvaan tukeen.

Valmistava opetus. Koulussamme on prusopetukseen valmistava opetus (Valmo), joka on tarkoitettu oppilaille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä perusopetuksen luokassa opiskeluun. Valmo-oppilaita integroidaan alusta asti perusopetuksen ryhmiin. Jokirinteen koulu ottaa 1.-2.-luokkalaisen ikäiset oppilaat valmistavan luokan oppilaat heti perusluokkiin inklusiona.

Koulumme valinnaisaineissa tarjonta järjestetään monipuoliseksi siten, että ne motivoisivat mahdollisimman monia oppilaita.

Mikäli oppilaalla ilmenee oppimisvaikeuksia, hänelle järjestetään oppimisen tukitoimet vallitsevan mallin mukaisesti. Luokanopettaja/luokanvalvojan ja erityisopettajat huolehtivat tuen järjestelystä yhteistyössä vanhempien ja muiden opettajien kanssa. Tukiopetusta ja myös oppilashuollollista tukea annetaan kaikille oppilaille tasapuolisesti ja tarvittaessa.

Uskonnon- tai elämäkatsomustiedon opetusta annetaan perusopetuslain määräämällä tavalla. Valitettavasti eri uskontojen opiskelijoiden suuri hajonta aiheuttaa tilanteen, että yläkoululaisille tulee eri uskontojen opetuksen takia hyppytunteja.

Arviointi. Yhteisopettajuus ja aineenopettajien arviointiyhteistyö mahdollistaa, että oppilaan arviointi perustuu mahdollisimman objektiivisesti opetussuunnitelman mukaisesti arvioinnin kohteena oleviin asioihin, ei oppilaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, luonteeseen, sukupuoleen, opetusryhmään tai taustaan.

Koulumme kieli- ja kulttuuriopettaja, mahdollistaa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden yhdenvertaisuuden edistämistä entistä tehokkaammin.

Jokirinteen koululla on perusopetuslain sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen **suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä**. Lisäksi noudatetaan kunnan ohjetta: *Seksuaalinen kaltoinkohtelu - miten ehkäistä, miten puuttua? Kirkkonummen kunnan ennaltaehkäisy- ja toimintastrategia koulu- ja opiskelijaikäisten parissa työskenteleville ammattilaisille.*

Kyselyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi

Apulaisrehtori ja kouluvalmentaja osallistuivat keväällä 2024 Yhteinen koulu -tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö peruskoulussa- kurssille. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely uudistettiin keväällä 2024. Osan kysymyksistä valmisteli oppilaskunta. Omat kyselynsä kohdistettiin vuosiluokille 1-4 ja 5-9 sekä erikseen koulun koko henkilökunnalle, opettajille ja huoltajille. Kyselyn tulokset on koottu tiedostoihin, joihin pääsee alla olevien linkkien kautta

1-4 luokkien kysely tasa-arvo ja yhdenvertaisuus [2024 Luokkien 1-4 kysymykset ja vastukset.pdf](#)

5-9 luokkien kysely tasa-arvo ja yhdenvertaisuus [2024 Luokkien 5-9 kysymykset ja vastukset.pptx](#)

5-9 luokkien ja opettajien kyselyt [2024 Tasa-arvo opetuksen näkökulmasta - yhteenveto.pptx](#)

Henkilökunta tasa-arvo ja yhdenvertaisuus [2024 Henkilökunnan kysymykset ja vastukset.pptx](#)

Huoltajat Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus [2024 Huoltajien kysymykset ja vastukset.pptx](#)

TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI

Vastaukset toimenpidetarpeista kysyttäessä olivat monimuotoisia. Kysely oli selvästi herättänyt pohtimaan omaa osallisuutta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymyksissä. Toimenpidetarpeissa nousevat voimakkaimmin esille kaksi asiaa:

1. PUHUMINEN tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteen liittyvistä kysymyksistä säännöllisesti

2. PUUTTUMINEN tehokkaasti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden loukkaamisiin

1. Puhuminen eli keskustelun lisääminen ja epäkohtien esille nostaminen

A) Oppilaat toivoivat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista vierailijoita ja asiantuntijoita kouluun.

B) Johtoryhmä, yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä, oppilaskunta, tukioppilaat, mutta myös yksittäiset opettajat ja oppilaat seuraavat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tematiikkaan kuuluvia ilmiöitä ja nostavat ne päivänvaloon.

C) Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmässä suunnitellaan tapoja ottaa ajankohtaisia asioita esille laajemmin tarpeen mukaan.

D) Selvitetään kiinnostusta perustaa oppilaista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusryhmä.

Opettajat kokevat vahvasti että kohtelevat, arvioivat ja kannustavat sukupuolia yhtä paljon. Oppilaiden käsitys asiasta on kuitenkin toisenlainen. Tästä tarvitaan lisää keskustelua. Voisiko oppilasryhmä aloittaa esim. tutkimalla tarkemmin kokemuksia ja näkemyksiä tämän kyselytuloksen takana.

E) Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa otetaan jatkossa myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulmaa vahvemmin esiin. Yhä useampi kokee tulevansa loukatuksi mielipiteidensä takia. Esimerkiksi tämä on monessa suhteessa aikaisempaa enemmän eriytyvässä yhteiskunnassa tärkeä tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvä haaste.

F) Koulussa järjestetään jatkossa viikolla 12 eli syrjinnän vastaisella viikolla ja samalla viikolla 19.3. olevana tasa-arvon päivänä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää toimintaa. Näin taataan jatkumo näiden asioiden pohtimiseen ilman, että asiaa tyrkytetään.

G) Seurataan tilannetta. Kyselyt ovat tärkeä tapa herättää ajatuksia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä haasteista ja niitä järjestetään vähintään kolmen vuoden välein. Kysely laittaa arvioimaan omaa toimintaa ja tulosten kehittyminen antaa tietoa toimintatarpeista.

2. Määrätietoinen ja johdonmukainen puuttuminen

Kyselyn mukaan henkilökunnasta 82 % kokee, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden loukkaamiseen on puututtu riittävästi ja huoltajista 71 %, oppilaista kuitenkin vain 25 %. Tehostamisen varaa siis on. Puuttumiseen on sitouduttava kaikkien koulun aikuisten.

A) Havaittuun eriarvoiseen kohteluun puututaan välittömästi. On tärkeää, että tilanteista kerrotaan. Vain tiedossa oleviin tilanteisiin voidaan puuttua. Oppilas voi kertoa opettajalle tai muulle koulun aikuiselle, opettaja ja muu henkilöstön jäsen kertoo rehtorille. Opettaja/rehtori on tiedon saatuaan velvollinen puuttumaan tilanteeseen. Asiaan puuttumisen jälkeen tilanteen edistymistä myös seurataan.

B) Koko koulun väkeä sitoutetaan pitämään kiinni tasa-arvoisista ja yhdenvertaisista t
toimintamalleista keskustelemalla ja kouluttautumalla sekä kyselyitä uusimalla.

C) Syrjivään (esim. rasistinen, seksuaali- ja sukupuoliasioita kommentoiva) puheeseen pidetään nollatoleranssi.

ARVIO TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAAN SISÄLTYVIEN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISESTA JA TULOISTA

Kyselyitä uudistettiin vuonna 2024. (Kyselyjen tulokset ovat edellä koottujen linkkien takana). Siksi tuloksia ei voi suoraan verrata vuoden 2021 kyselyn tuloksiin. Joitakin trendejä kuitenkin näkyi vastauksissa.

1. Oppilaiden kokemat seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät loukkaamiset/syrjimisot ovat noin puolittuneet
2. Oppilaiden kokemat mielipiteeseen kohdistuneet loukkaamiset/syrjimisot ovat selkeästi lisääntyneet.

3. Oppilaiden itsereflektio on selvästi parantunut. Oppilaiden vastausten perusteella 2021 kyselyssä keskimäärin alle 5 % oppilaista tunnisti ettei ole kohdellut kaikkia samalla tavalla erilaisten yhdenvertaisuuteen liittyvien ominaisuuksien vuoksi ja 2024 kyselyssä keskimäärin yli 20 %.

4. Opettajien oma kokemus siitä, että he kohtelevat oppilaita samanarvoisesti sukupuolesta riippumatta on parantunut.

5. Oppilaiden kokemus siitä, että opettajat kohtelevat heitä samalla tavoin sukupuolesta riippumatta on pienentynyt. Erityisesti pojat kokevat, että sukupuoli vaikuttaa opettajan suhtautumiseen.

Edellä kuvatut toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi on päivitetty viimeisimmän kyselyn perusteella.

Alla on vinkkejä siitä, mitä millaisia mahdollisuuksia eri oppiaineissa on tarttua tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymysten pohtimiseen.

Huomioita yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen oppiaineittain

Ihmisten kaikinainen yhdenvertaisuus mukaan lukien sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja sukupuolen moninaisuus tulee ottaa huomioon oppiainekohtaisesti opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Seuraavassa opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvia periaatteellisia näkökohtia siihen, miten opettaja voi

edistää yhdenvertaisuutta eri oppiaineiden opetuksessa. Kyseenalaistaminen ja uudet näkökulmat ovat tervetulleita: ”1600-luvulla oli tavallista olla orja”.

Äidinkieli ja kirjallisuus. Valitaan tekstit ja työtavat niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Opettaja tutustuttaa oppilaita teksteihin, joissa roolit ovat jotain muuta kuin stereotyyppisiä toistavia. Lastenkirjoista on mahdollista löytää esimerkkejä monenlaisista perheistä. Draamapedagogisia työtapoja käytettäessä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, ettei valtaväestöstä poikkeavia ja eritaustaisia ihmisiä esitetä stereotyyppisesti.

Uskonto ja elämäkatsomustieto. Opetuksessa pyritään avoimen ja luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Keskeistä on kaikenlaisen moninaisuuden hyväksyminen. Opetus antaa hyvän perustan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemojen käsittelyyn monesta eri näkökulmasta. Oppilas tutustuu uskonto- ja katsomusperinteiden moninaisuuteen. Oppilasta ohjataan kriittiseen ajatteluun. Uskonnon opetuksessa voidaan käyttää tarinoita, jolloin on hyvä mahdollisuus pohtia tarinoiden ihmiskuvaa. Uskonnon opetuksessa on luontevaa keskustella oppilaiden kanssa ihmisyyden moninaisuudesta. Elämäkatsomustiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden taitoa etsiä hyvää elämää, jolloin oppilas harjaantuu ottamaan toiset huomioon sekä kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua. Erilaiset yhdenvertaisuuteen, syrjintään ja oikeuksiin liittyvät kysymykset ovat esillä opetuksessa.

Ympäristöoppi. Ympäristöopin oppisisältöihin kuuluva ihmistä, tunnetaitoja ja perhettä koskeva opiskelu antaa hyvän mahdollisuuden käsitellä yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä asioita. Oppiaine mahdollistaa sukupuolistereotyyppien tutkimisen yhteiskunnassa lasten kokemusmaailman kautta. Voidaan pohtia, mitkä asiat oppilaat kokevat eri sukupuolille tyypillisiksi ja miksi. Opettaja painottaa jokaisen vapautta itsensä määrittelyyn ja oman identiteetin rakentamiseen. Opettajalla on tärkeä tehtävä rohkaista kaikkia oppilaitaan sukeltamaan ympäristöopin osana opittavien luonnontieteiden tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Historian ja yhteiskuntaopin opetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina. Oppiaineiden tunneilla voidaan tutustua yhdenvertaisuutta edistäviin yhteiskunnallisiin aatteisiin ja liikkeisiin menneisyydessä ja nykyaikana. Voidaan pohtia ihmisoikeuksia historian ja nyky-yhteiskunnan perspektiivistä vertaillen ja yhdenvertaisuuden yhteyksiä elintason parantamiseen. Havainnoidaan epäyhdenvertaisuutta aiheuttava yhteiskunnan arvoja, rakenteita ja tapoja (hierarkiat, roolit, työnjako, valta, kansalaisoikeudet, koulutus).

Matematiikka. Opetuksen lähtökohtana opetussuunnitelma kehottaa käyttämään oppilaille tuttuja ja heitä kiinnostavia aiheita ja ongelmia – vaikkapa yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä tilastoja. Koska tyttöjen luottamus omaan matematiikan osaamiseensa tutkitusti heikkenee peruskouluikäna, on tärkeää kannustaa heitä kokeilemaan rohkeasti omia ideoitaan ja kehittämään omia ratkaisutapoja matematiikan pulmiin.

Fysiikka kemia, Fysiikan ja kemian opetuksessa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa oppiaineita erilaisissa, erityisesti arkielämän yhteyksissä sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan ja kemian osaamista. Rohkaistaan oppilaita stereotyyppisistä vapauttaviin valintoihin. Tukena voidaan kuulka esimerkiksi tekniikan alojen ja ammattien työelämä- ja asiantuntijoita, jota edustavat alallaan jotakin vähemmistöä.

Biologia ja maantieto. Biologian opetuksessa on tärkeää tutustua intersukupuolisuuteen ja transihmisyyteen. Maantiedon opetuksen tavoitteena on ymmärtää erilaisia kulttuureja, oppia arvostamaan kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. Tämä tarjoaa luontevan yhteyden tutustua esimerkiksi eri maiden ja kulttuurien sukupuolijärjestelmiin, joissa sukupuolen moninaisuus on hyvin edustettuna (esimerkkeinä Intian hijrat ja Australian kolmas sukupuoli).

Terveystiedon aihepiirit käsittelevät oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen. Terveyden edistämistä ja terveyseroja voidaan tarkastella monenlaisen eriarvoisuuden näkökulmasta.

Kuvataide. Oppilaineessa ovat keskeisiä oppilaiden identiteetteihin ja kulttuuriseen moninaisuuteen sekä niiden muutokseen liittyvät kysymykset. Oppilaiden omia kuvia käytetään kuvailmaisun ja tulkinnan lähtökohdaksi, mikä tarjoaa mahdollisuuksia oman identiteetin ja sen osana esimerkiksi ulkonäkönormien pohdintaan. Tasa-arvokysymyksiä voidaan lähestyä esimerkiksi lasten lähiympäristön esineiden, palveluiden, designin ja tuotemerkkien kautta.

Käsityö. Käsityöoppiaineessa on irtauduttu tietoisesti perinteisestä jaosta tyttöjen ja poikien käsityöhön tai tekstiilityöhön ja tekniseen työhön. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Musiikki. osaaminen kehittyä musisoinnin kautta laulaen, soittaen, liikkuen ja säveltäen. Opettajan tehtävänä on varmistaa, että erilaiset roolit ja soittimet jakautuvat luokassa ilman ennako-oletuksia oppilaiden taidoista tai kiinnostuksen kohteista.

Liikunta. Liikunnan opetus suunnitelman perusteet korostavat tasa-arvoa, yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä. Opettaja pitää huolta siitä, että kaikki kokevat osallistumisen mielekkääksi ja turvallisiksi.

Oppilaanohjaus. Oppilaanohjauksen tavoitteissa korostuvat opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittyminen sekä kasvava vastuunotto koulutyöstä. Oppilaat tekevät myös ensimmäiset koulutukseen liittyvät valintansa. Opettajien on tärkeää tunnistaa koulun arjessa ilmeneviä sukupuolittuneita, kansallisuuteen, terveyteen ym. ominaisuuksiin liittyviä oppilaiden vastuullisuuteen, toiminnallisuuteen, kykyihin ja kiinnostuksiin liittyviä oletuksia.

Yhdenvertaisuustyöstä OPH:n sivuilta:

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/rasismin-tunnistaminen-ja-purkaminen-kasvatuksessa-ja-koulutuksessa>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sukupuolittainen-opetus-ja-ohjaus>

